

Kengo Kuma | Ονοματοπoeia

Νεκταριάννα Κ. Σαλιβέρου - 10/03/2025

Εικόνες Εξωφύλλου: Εικόνα 1: SARA SARA, ρευστότητα/απαλότητα (fluid/softness) | Εικόνα 2: PERA PERA, λείο/λεπτότητα (flat/fineness)

Η εννοιολογική ιδιοσυστασία της Αρχιτεκτονικής

Ο σύγχρονος, καινοτόμος Kengo Kuma εγκαινιάζει και αισθητοποιεί την εναργή και σημαίνουσα διαλεκτική της Αρχιτεκτονικής με την υλικότητα, αλλά και της Παράδοσης με τη Νεωτερικότητα, ουσιαστικοποιώντας τη δυναμική μιας πρωτόλειας και πρωτογενούς γλώσσας, ως κεντρομόλου ερεθίσματος για τον επαναπροσδιορισμό της αρχέγονης σχέσης χωροχρόνου και ανθρώπου. Η πολυαισθητηριακή διάσταση της Αρχιτεκτονικής του Kengo Kuma συναινεί στη συναρμογή της υλικότητας με τις σημάνσεις των λέξεων αλλά και των ηχητικών συμπαραδηλώσεων. Η όσμωση της φιλοσοφίας του Kuma με την ελληνικότητα της Ονοματοπoeia ενορχηστρώνει τις διπλές συλλαβές, καθιερώνοντας ένα είδος μουσικότητας και ρυθμικής αντήχησης, υπό το πρίσμα μιας *de novo* αντίληψης για την κατασκευή και τη δόμηση αρχιτεκτονημάτων. Η ροή συνεκδέχεται την αρμονία σε μια εμπειρία συνθεσιολογίας, που συναρμόζει τη μορφολογία της ύλης με την έννοια της βιώσιμης αρχιτεκτονικής.

Η Έκθεση ,που διαρθρώνεται σε 13 ενότητες, **PARA PARA** (μάζα/κενό), **SARA SARA** (ρευστότητα/απαλότητα), **GURU GURU** (ρευστός/σπειροειδής), **PERA PERA** (λείο/ λεπτότητα), **FUWA FUWA**

(ελαστικότητα/μεμβράνη), **TSUN TSUN** (πίεση/έκρηξη), **ZURE ZURE** (μετατόπιση/ευλύγιστο), **PATA PATA** (φως/πτυχή), **GIZA GIZA** (σκληρότητα/πτυχές), **ZARA ZARA** (τραχιά/αντίληψη), **SUKE SUKE** (οριζόντιο/επίπεδο), **MOJA MOJA** (κύμα/γραμμή), **FUNYA FUNYA** (χαλαρό/απαλό), συμπυκνώνει τη φιλοσοφία ενός modus operandi που αναζητά να επανερμηνεύσει τη δομική σχέση αρχιτεκτονήματος – περιβάλλοντος στη μεταβιομηχανική εποχή. Η επιστροφή στη Φύση συνυφαίνεται αναμφίβολα έννοιες που συνυπάρχουν με αρχιτεκτονικά και μορφολογικά συγκείμενα.

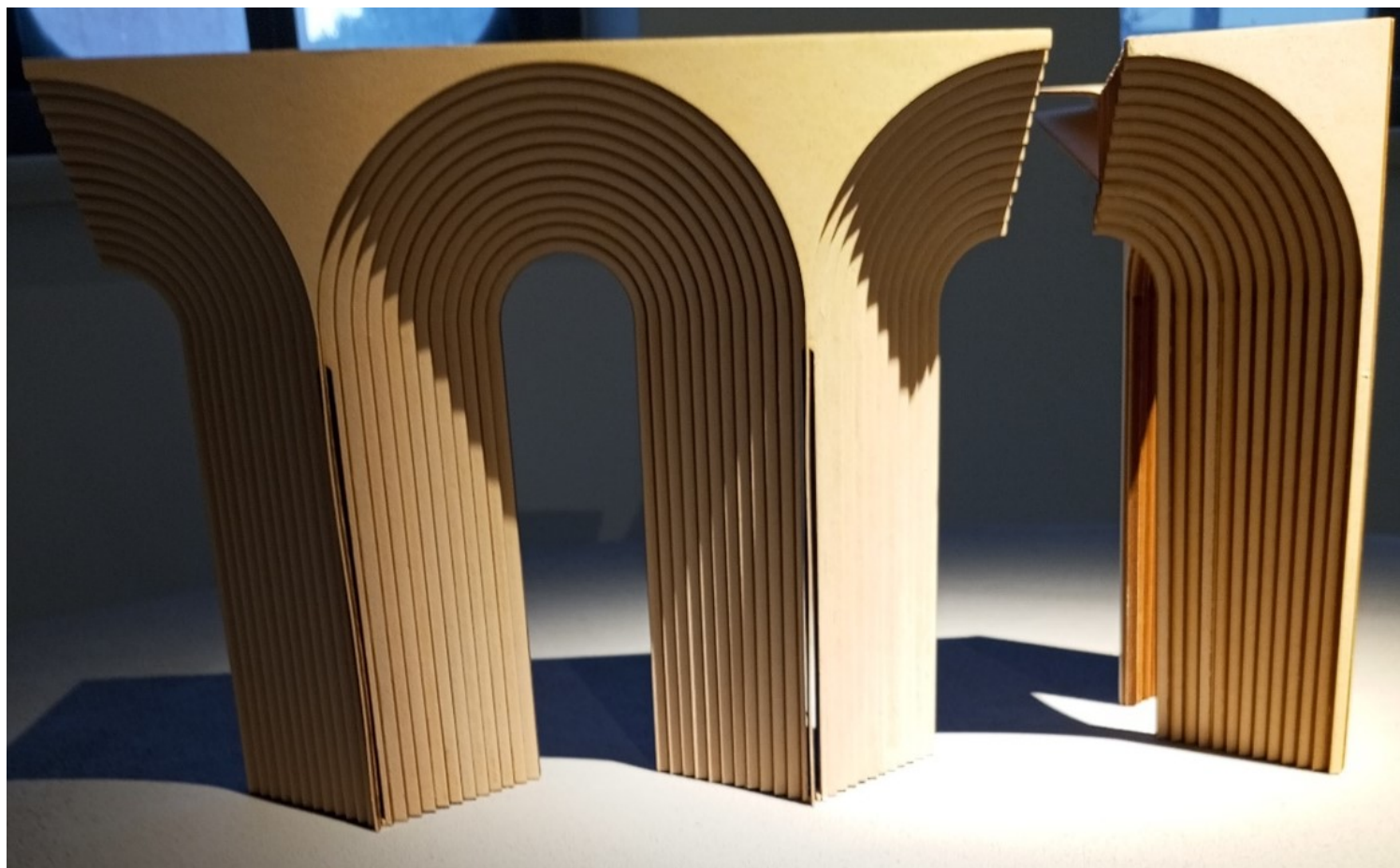
Η αίσθηση των τόπων, το genius loci και ο χαρακτήρας του βεληνεκούς διεθνών τοποσήμων, συνδυάζεται με την αυθεντικότητα του αρχιτεκτονικού ύφους στα πλαίσια της σύμπραξης στοιχείων και εννοιών που άλλοτε αισθητοποιούν εναργείς αντιθέσεις, όπως η Ονοματοποίηση της **PARA PARA** και της **GIZA GIZA**, άλλοτε συνορίζουν πραξολογικά επακόλουθα απερίφραστης δυναμικής, όπως η Ονοματοποίηση **TSUN TSUN**, και άλλοτε συνομολογούν σε μια αρμονία που διέπει εκφάνσεις και σύνολα μορφοποιώντας σύνθετες έννοιες και πολυσημαντότητες, όπως η Ονοματοποίηση **SARA SARA**, **GURU GURU**, **PERA PERA**, **FUWA FUWA**, **ZURE ZURE**, **PATA PATA**, **ZARA ZARA**, **SUKE SUKE**, **MOJA MOJA**, **FUNYA FUNYA**.

Η προσλαμβάνουσα **PARA PARA**, ως ισορροπία της μάζας και του κενού, του υλικού και του άυλου, της in situ παρουσίας αλλά και απουσίας, επαναπροσδιορίζει την αναπαραστατική ιδιοσυστασία αρχιτεκτονημάτων όπως το Εθνικό Στάδιο του Τόκιο (2020). Η διαπερατότητα της κατασκευής συναινεί σε μια συνέργεια του φωτός, του αέρα, της βροχής και της περιρρέουσας βλάστησης, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μια άμεση επαφή με τη φύση της Ιαπωνίας. Οι εναλλαγές των εποχών, υπό το πρίσμα της **PARA PARA**, αποτελούν κοινό σημείο βιωματικής σήμανσης μέσω της αρχιτεκτονικής, καθιστώντας τη σύνδεση ανθρώπου και περιβάλλοντος καίρια.

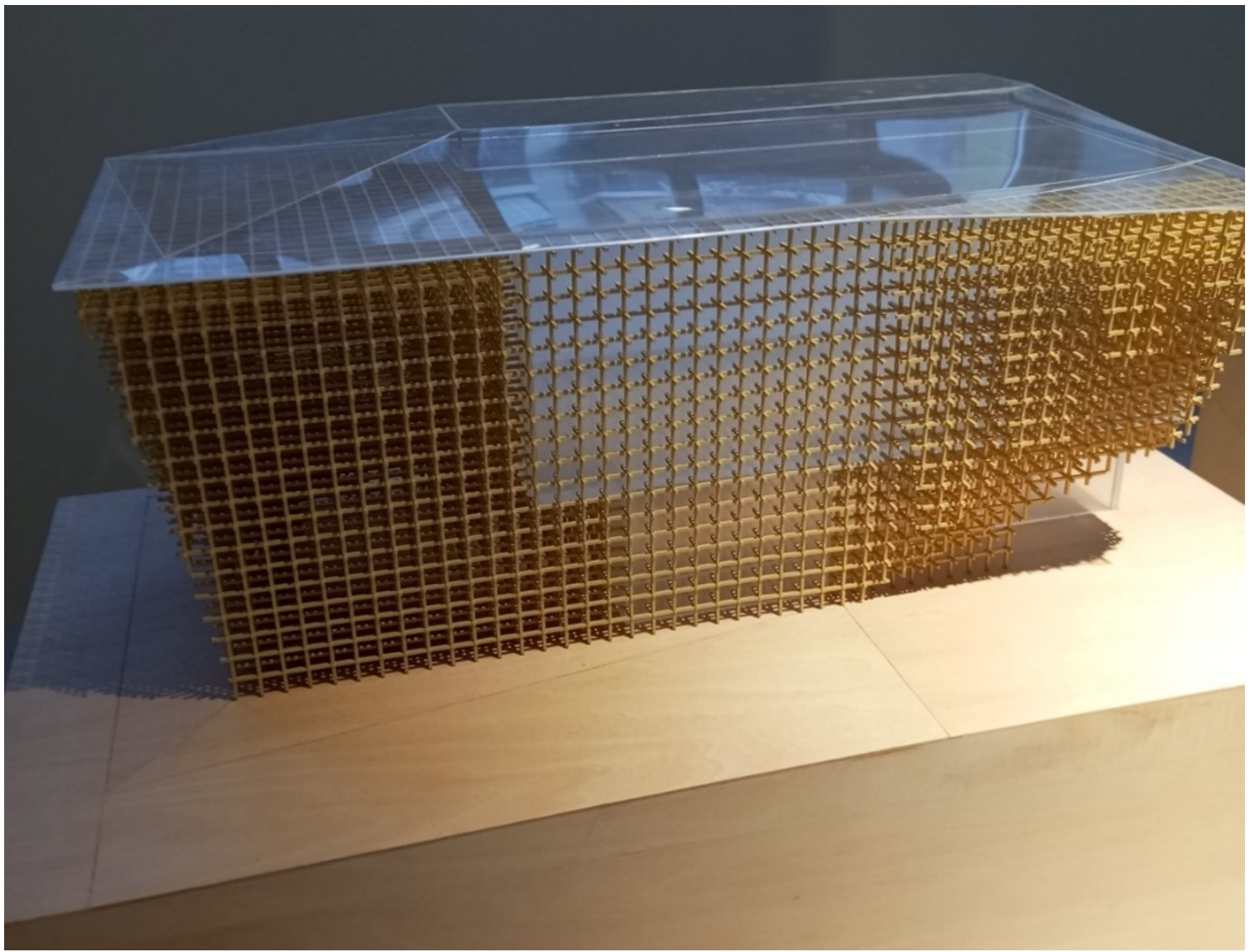
Εικόνα 3: Εθνικό Στάδιο, Τόκυο 2020, PARA PARA

Η χρήση της αρχέγονης υλικότητας της πέτρας από τον Kengo Kuma συνομιλεί με την ιστορικότητα του Galilée de Saint Maurice στο Angers (2020), που αναδεικνύεται μέσα από τις λεπτομέρειες της διαγώνιας πτυχής. Το αρχιτεκτονικό ιδιόλεκτο του Kuma συνομιλεί με τις αρχαίες τεχνικές της αναδίπλωσης της Ιαπωνίας (origami), συναινώντας στη συνύπαρξη της στιβαρότητας με τις πτυχώσεις και τη μορφοπλαστική τους συμβολικότητα που επαναπροσεγγίζει τα στοιχεία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Η ταυτότητα της **GIZA GIZA** οπτικοποιεί συνεπώς την έννοια της ψευδαίσθησης μέσω της ιδιοστασιακής αντίθεσης, στην οποία η μορφική ακαμψία αλληλεπιδρά με την υποφαινόμενη λεπτότητα των πτυχώσεων.

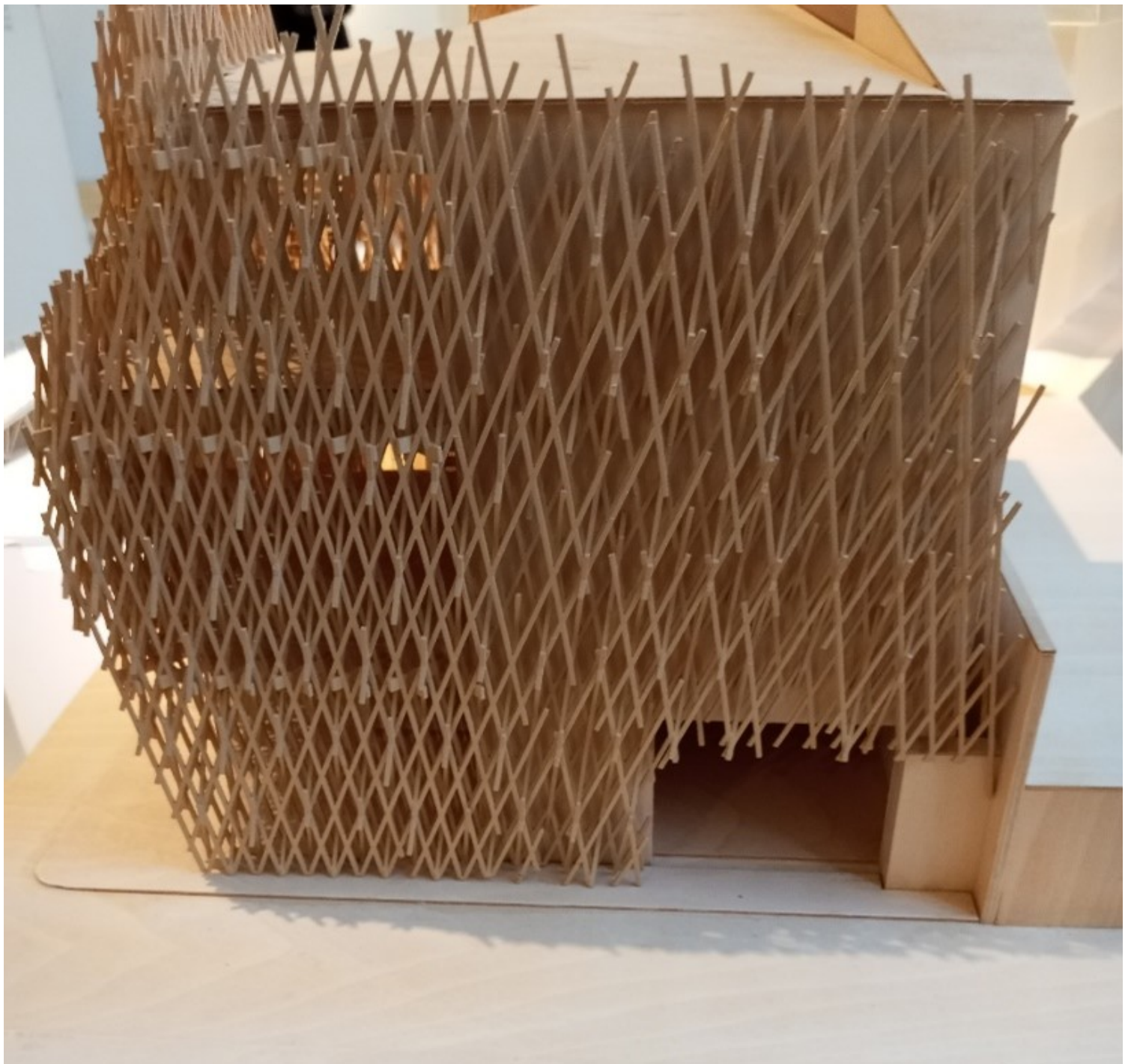

Εικόνα 4: Galilée de Saint Maurice, Angers 2020, GIZA GIZA

Το παλαιό ιαπωνικό παιχνίδι **Cidori** που συνίσταται σε μια απλή συναρμολόγηση ξύλινων ράβδων με αρμούς, μεταπλάθεται σε στοιχείο της Ονοματοποιεία **TSUN TSUN** με εύγλωττο παράδειγμα του GC Prosth Museum Research Center (2020). Η υλικότητα του ξύλου ως δομικού δεδομένου της κατασκευής, μετουσιώνει την πίεση σε φυγόκεντρη ενέργεια. Η αναφορά εντούτοις στο αρχέγονο σύστημα του **Jigoku Gumi** συνθεσιολογεί το Sunny Hills στο Τόκυο (2013), δημιουργώντας ένα περίφημα πολύπλοκο πλέγμα που συμβάλλει στη δημιουργία ενός χώρου που εν τέλει μοιάζει με δάσος ή με σύννεφο. Η διάχυση του φωτός και στις δύο περιπτώσεις των κατασκευών, αλλά και η αέναη επαφή του θεατή - επισκέπτη με το ex natura υλικό, συνδράμει καταλυτικά στην πολυσήμαντη συναρμογή της Παράδοσης και του Μοντερνισμού.

Εικόνα 5: GC Prostho Museum Research Center, Kasugai 2020, Japan, TSUN TSUN

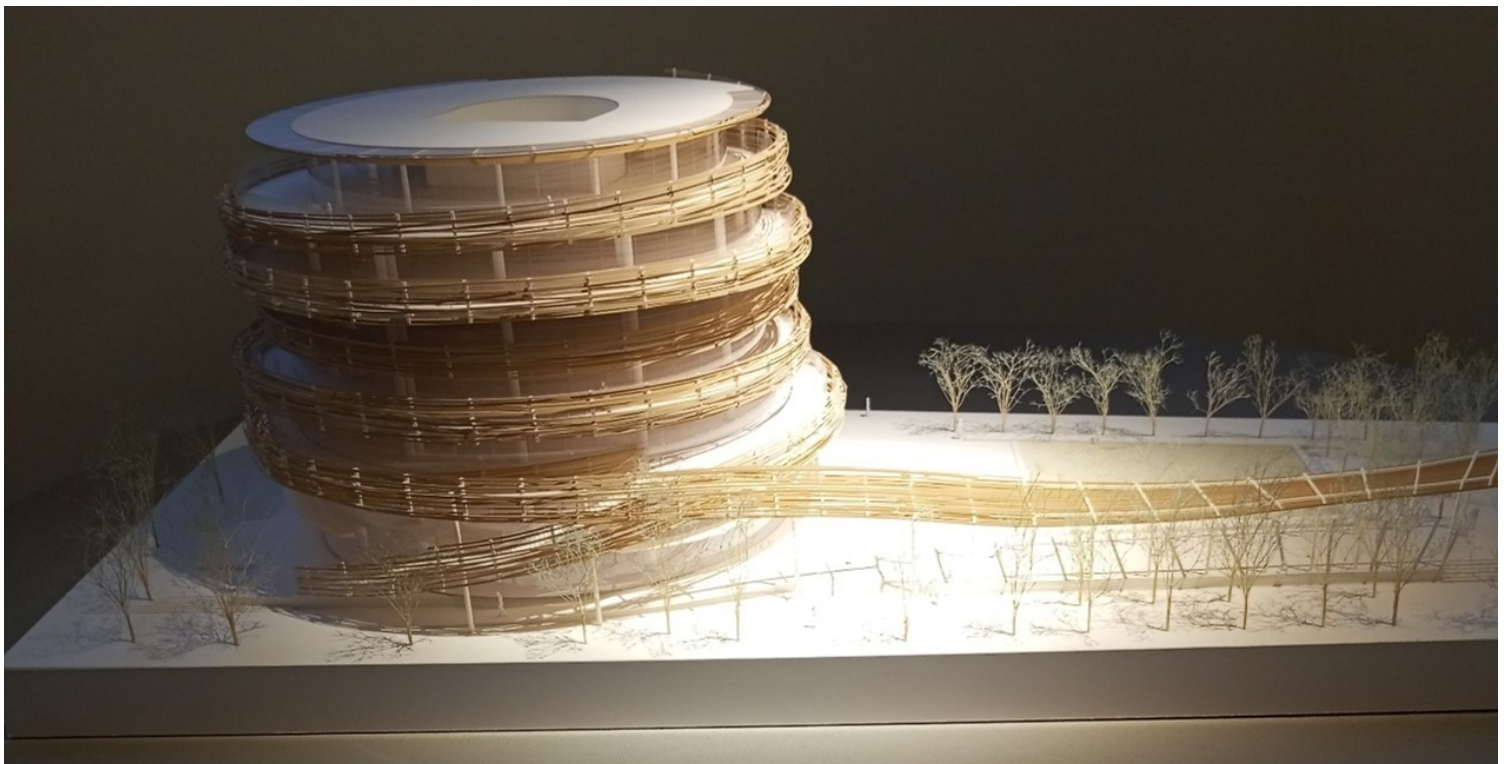
Εικόνα 6: Sunny Hills, Tokyo 2013, TSUN TSUN

Στις σημάνσεις της **SARA SARA**, η συνύπαρξη των εννοιών της ρευστότητας και της απαλότητας παρουσιάζεται σε άμεση συνάρτηση με το φυσικό περιβάλλον και ουσιαστικοποιείται μέσω του εσωτερικού σχεδιασμού των διαχωρισμών (Fusuma), αναδεικνύοντας τη γοητεία της παροδικότητας, αποτελώντας ταυτόχρονα θεμελιώδες στοιχείο του συνόλου που εναρμονίζεται πλήρως με την ιαπωνική κουλτούρα. Η φιλοσοφία γνωστή ως **in-sei** που βασίζεται στην αναζήτηση της γαλήνης και της πνευματικότητας στη Φύση, συνδυάζεται με τις αντανακλάσεις της Συγχρονικότητας του αρχιτεκτονικού ύφους του Kuma στην Αυτοκρατορική Βίλα Katsura στο Κιότο αλλά και στο Κέντρο Ιαπωνικού Πολιτισμού στο Portland των Η.Π.Α (2018). Η αρχιτεκτονική δομή των κτιρίων προσφέρει μια εναργή επαφή με το δάσος των κωνοφόρων που τα περιβάλλει, καθιστώντας τα αρχιτεκτονικά σύνολα σημεία στοχασμού.

Εικόνα 7: Κέντρο Ιαπωνικού Πολιτισμού, Portland (ΗΠΑ) 2018, SARA SARA, Courtesy [Bruce Forster](#).

Ο εμβληματικός χαρακτήρας του κτιρίου Exchange (2019) στην Darling Square στο Σίδνεϋ συνομιλεί με τις στροβιλιζόμενες ενότητες των primitive σπειροειδών σημάνσεων που ενεργοποιούν τις αντιθέσεις του φυσικού φωτός με τις σκιάσεις (Ombregès). Το 2021, στο Μουσείο Andersen στη Δανία, η συνύφανση αρχιτεκτονικής και παραμυθιού εγκαινιάζει μια σειρά εμπειριών μέσω της ακολουθίας των καμπυλόγραμμων ιδιοστασιών και της στροβιλιζόμενης ρευστότητας της Ονοματοποιεία **GURU GURU**.

Εικόνα 8: Exchange, Darling Square 2019, Σίδνεϋ, GURU GURU.

Η εναλλαγή φωτός και σκιάς αλλά και η σημαίνουσα αναδρομή του Kenjo Kuma στη φιλοσοφία του André Malraux και του Μουσείου Χωρίς Τοίχους, δημιουργεί μια σκακιέρα από αδιαφανή γυάλινα ορθογώνια, στο FRAC της Μασσαλίας. Η αλληλεπίδραση Τέχνης και Αρχιτεκτονικής χαρακτηρίζεται πολυεπίπεδη και στο Shang Xia Maison (2014) στα πλαίσια της **PERA PERA**. Η απαλότητα του σχεδιασμού συνομιλεί με τη γεωμετρικότητα, συγκεφαλαιώνοντας την υλικότητα με την εννοιολογία.

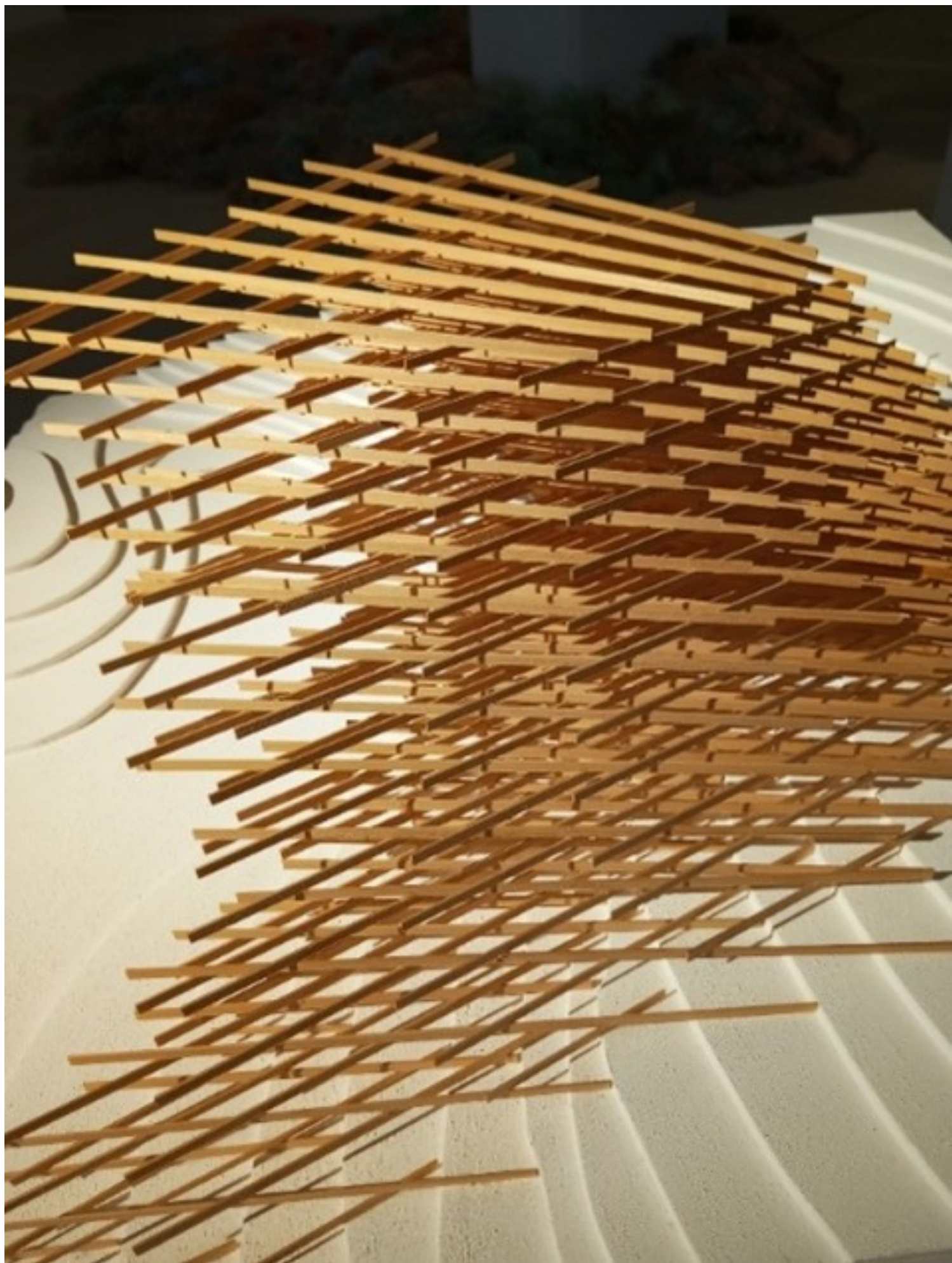
Εικόνα 9: FRAC, Μασσαλία, PERA PERA, Courtesy Dominique Milherou

Οι όροι και οι σημάνσεις της Παράδοσης παραπέμπουν στο τυπικό σπίτι της φυλής Ainu, που, μέσω της Ονοματοποιείας **FUWA FUWA** στο Mému Meadows στο Hokaido (2011), η ζωή συγχρονίζεται με το φυσικό περιβάλλον. Στο Breath/ng (2018) ο Kenjo Kuma εγκαινιάζει τη δημιουργία μιας Installation που απορροφά ρύπους, συνδυαζόμενος με την ευελιξία και τις πτυχώσεις μιας βιώσιμης Εγκατάστασης.

Εικόνα 10: Mêmu Meadows, Hokaido 2011, FUWA FUWA

Η εναρμόνιση της ιδέας και της αρχιτεκτονικής μετατρέπει τις δημιουργίες του Kuma σε μια πραξολογία σημάτων που, όπως προαναφέρθηκε, ιχνηλατεί την Παράδοση και τη μεταβάλλει σε εναυσματική δημιουργία. Η Ονοματοποιεία **ZURE ZURE** στο Komorebi του Château - La Coste (2017) συνδιαλέγεται με μια αιωρούμενη ελαφρότητα, που ουσιαστικά αποτελεί μια προσομοίωση του ύφους του Paul Cezanne αλλά και τον συνδυασμό της αφαιρετικής προσλαμβάνουσας με την αρχιτεκτονική ιδιοσυστασία του Ιάπωνα Kuma.

Εικόνα 11: Komorebi, Château - La Coste 2017, ZURE ZURE

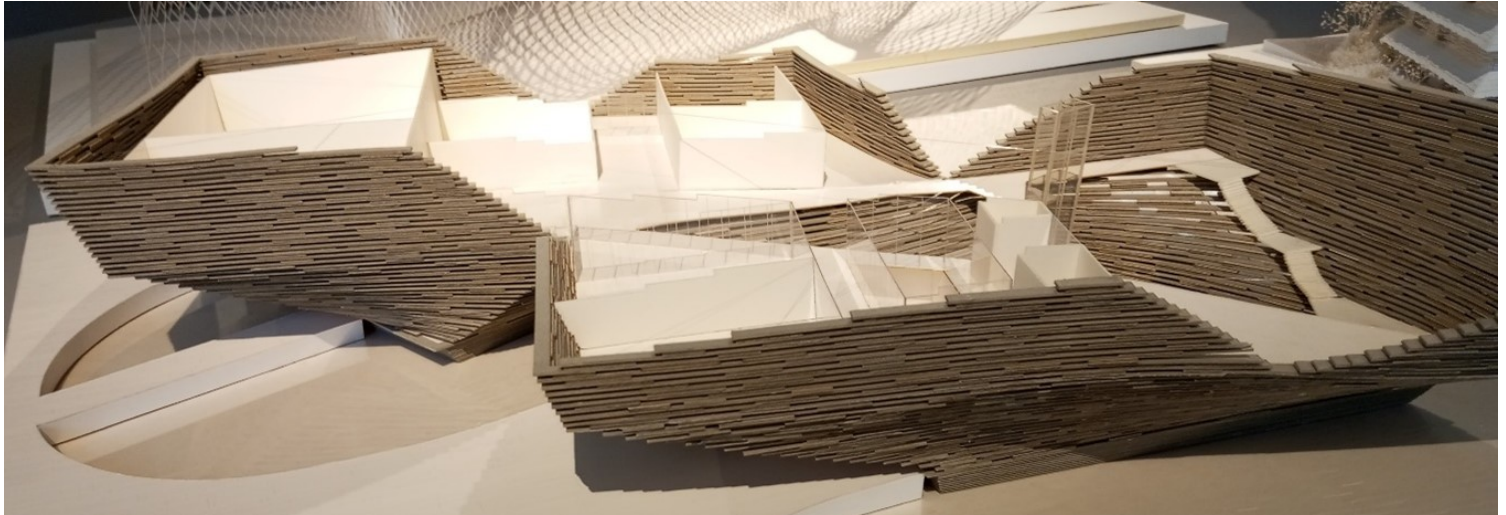
Στο Asakusa Culture Tourist Information Center στο Τόκιο (2012), η **PATA PATA** ουσιαστικοποιεί τη συνένωση του άυλου και του απαλού φωτός με την υλικότητα του ξύλου των κέδρων, ανταποκρινόμενη στις ζωτικές ανάγκες του κτιρίου. Στο Kodama, στο Πάρκο Arte Sella στη Villa Strobele στο Τρέντο της Ιταλίας, η αισθητική, η χρησιμότητα και η ευελιξία συναρμόζονται στη μορφοπλασία συνύπαρξης και αλληλοδιαδοχής των ορθογωνίων και καθέτων αξόνων. Η φυσική γεωμετρία συμπράττει με την αρμονία, σε ένα έργο που αποτελεί κατεξοχήν μια *ab initio* χειρονομιακή *manufactura*.

Εικόνα 12: Asakusa Culture Tourist Information Center, Τόκιο 2012, PATA PATA

Στο Μουσείο Victoria and Albert στο Dundee, ο Kengo Kuma συναντά το βραχώδες τοπίο της Σκωτίας με τη σύμπραξη μιας οριζόντιας τομής που υπάρχει στο κέντρο του κτιρίου, αφουγκραζόμενος τις μεταβλητότητες

του φυσικού περιβάλλοντος. Η Ονοματοροίεια **ZARA ZARA** εγκαινιάζει μια νέα πολιτισμική ταυτότητα που καθίσταται δομική για τη σύνδεση του αρχιτεκτονήματος με την πρωτογενή γοητεία της Φύσης.

Εικόνα 13: Victoria and Albert Museum, Dundee, ZARA ZARA

Η Οικολογική Προσέγγιση της Οπτικής Αντίληψης του James J. Gibson αποτελεί το εναρκτήριο σημείο του διαλόγου της Ονοματοροίεια **SUKE SUKE** με την αρχιτεκτονική δραστικότητα του Kengo Kuma. Το καινοτόμο λεξιλόγιο που προκύπτει βασίζεται στη σύνδεση της οικολογίας με τη φύση και τη γεωμετρία, έννοιες που συλλαμβάνονται από τον Ιάπωνα αρχιτέκτονα στα πλαίσια μιας εναλλακτικής προσέγγισης της ουσίας της αρχιτεκτονικής.

Στη Casa Battlo, στη Βαρκελώνη, το 2020, ο Kengo Kuma μετουσιώνει την Ιστορία σε διαλεκτική του Ενεστώτος σημείου με το Παρελθόν, μέσω της χρήσης της υλικότητας που προσφέρει μια εναργή αλληλεπίδραση του μεσογειακού φωτός με το σημαίνον αρχιτεκτόνημα της Ισπανικής μητρόπολης. Η **MOJA MOJA** ενεργοποιεί φωτεινότητα, σκιές και οντολογίες που διαφαίνονται μέσα από τη μορφοπλασία του πλέγματος και ετεροκαθορίζουν τη διαφορετικότητα πρόσληψης και αντίληψης.

Εικόνα 14: Casa Battlo, Βαρκελώνη, 2020, Courtesy Jordi Anguera, MOJA MOJA

Στον Tao Temple στην Taiwan (2018), η οργανικότητα της κατασκευής και η ολότητα της αρμονίας με το περιβάλλον ανασυνθέτουν την έννοια της πνευματικότητας μέσω της **FUNYA FUNYA** Ονοματοποίηση. Η κεκλιμένη στέγη προσκαλεί τους επισκέπτες - προσκυνητές να βιώσουν τις εσωτερικές δονήσεις του Ταοϊστικού ναού, σαφώς σε άμεση συνάρτηση με τις ποικιλομορφίες του τοπίου.

Εικόνα 15: Tao Temple, Taiwan 2018, FUNYA FUNYA, Courtesy Kengo Kuma & Associates

Η πολυσχιδής ιδιοσυστασία της χειρονομίας του Kengo Kuma συνδιαμορφώνει αναπαραστάσεις, στοιχεία και σημάνσεις ατομικής και συλλογικής μνήμης, ιδιοσυστασίες τοποσήμων και σύνθετους χαρακτήρες αρχιτεκτονημάτων, που μορφοποιούν μια καινοτόμα προσέγγιση της έννοιας και της ουσίας της Αρχιτεκτονικής.

Η σύζευξη της Ιαπωνικής κουλτούρας και αισθητικής με την καθολική συνέργεια στοιχείων, όπως το φως και ο ήχος υπό το πρίσμα μιας περιβαλλοντικής επαναπροσέγγισης, συναινούν απερίφραστα στην καθιέρωση μιας σύνθετα αισθητηριακής πραξολογίας που νοηματοδοτεί de novo την αλληλεπίδραση Ανθρώπου - Φύσης, μέσω μιας πολυμορφικής προσλαμβάνουσας της Αρχιτεκτονικής ως πολιτισμικού ανθρωποκεντρικού πεπραγμένου.

Νεκταριάννα Κ. Σαλιβέρου
Διδάκτωρ της Ιστορίας της Σύγχρονης Τέχνης,
Ιστορικός, Συγγραφέας